

Valvontahuomioita

1. Kostiin lisättävät asiakirjat ja tiedot

Kostista säädetään laissa konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä. Kostiin tallennettavista asiakirjoista ja tiedoista säädetään puolestaan oikeusministeriön asetuksessa konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmästä.

Konkurssiasiamiehen toimiston valvontatyössä on havaittu, että Kostiin ei aina tallenneta niitä asiakirjoja, jotka sinne em. asetuksen mukaan täytyy tallentaa. Kostista on puuttunut mm. seuraavia asiakirjoja: konkurssiin asettamispäätös, pesänhoitajan tekemä tutkintapyyntö, esitys konkurssin raukeamisesta, velkojainkokouksen pöytäkirja ja vuosiselonteko.

Konkurssipesien valvonnassa on lisäksi käynyt ilmi, että Kostiin ei yleensä tallenneta kaikkia konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyn perustietoja, joista säädetään em. oikeusministeriön asetuksen 1 ja 3 §:ssä. Perustietojen tallentamisessa on puutteita, vaikka Kostissa on omat kentät em. tietojen tallentamiseksi.

Konkurssi- ja yrityssaneerausmenettelyjen osapuolten ja toisaalta Konkurssiasiamiehen toimiston tiedonsaannin turvaamiseksi Kostiin on tallennettava kaikki asetuksessa mainitut asiakirjat ja menettelyjen perustiedot.

2. Asiakirjojen laatimisen laiminlyönti kokonaan tai säädetyssä määräajassa

Pesäluettelo ja velallisselvitys

Konkurssilain 9 luvun 1 ja 2 §:n mukaan pesänhoitajan on laadittava pesäluettelo ja velallisselvitys kahden kuukauden kuluessa konkurssin alkamisesta. Mikäli em. asiakirjoja ei saada valmiiksi säädetyssä määräajassa, on pesänhoitajan ilmoitettava tuomioistuimelle mainittujen asiakirjojen arvioitu valmistumisaika ja syy viivästymiselle. Viivästymisilmoitus on lisäksi tallennettava Kostiin.

Konkurssiasiamiehen toimiston valvonnassa on huomattu, että toisinaan pesäluetteloa ja velallisselvitystä ei laadita laissa säädetyssä määräajassa. Toisaalta Kostiin ei aina myöskään tallenneta pesäluettelon ja velallisselvityksen viivästymisilmoituksia. Lisäksi viivästymisen syy saatetaan ilmaista varsin yleisellä tasolla, esim. ”pesän selvitys on kesken”, vaikka konkurssilain

selkeä lähtökohta on, että viivästymisen tulisi johtua pesän laajuudesta tai muusta erityisestä syystä.

Konkurssimenettelyjen sujuvuuden ja toisaalta Konkurssiasiamiehen toimiston valvontatyön kannalta on tärkeää laatia pesäluettelo ja velallisselvitys säädettyssä määräajassa. Mikäli em. asiakirjat viivästyvät, viivästymisilmoituksissa on avattava tarkemmin viivästymisen syitä.

Vuosiselonteko

Konkurssilain 14 luvun 11 §:n mukaan pesänhoitajan on laadittava vuosittain selonteko konkurssipesän hallinnosta, jollei selontekoa ole velkojainkokouksen päätöksen mukaan laadittava useammin. Vuosiselonteko on laadittava konkurssin alkamiskuukautta vastaavan kuukauden loppuun mennessä.

Pesänhoitajien ja julkisselvittäjien valvonnassa on ilmennyt, että osa pesänhoitajista laiminlyö vuosiselontekojen tekemisen ainakin joiltain vuosilta. Toisaalta melko usein vuosiselontekoja laaditaan myöhässä. Vuosiselontekojen tarkoituksena on jakaa konkurssipesän asianosaisille ja konkurssiasiamiehelle tietoa pesän vaiheista, joten tämän lakisääteisen velvoitteen merkitystä ei voida liiaksi korostaa.

Raukeamisesitys

Konkurssilain 10 luvun 2 §:n mukaan pesänhoitajan on ennen konkurssin raukeamista koskevan hakemuksen tekemistä varattava suurimmille velkojille tilaisuus tulla kuulluksi. Pesänhoitajan on toimitettava velkojille tiedoksi esityksensä konkurssin raukeamisesta kuukauden kuluessa pesäluettelon ja velallisselvityksen valmistumisesta. Pesänhoitajan on toimitettava esityksensä myös konkurssiasiamiehelle ja velalliselle. Jos konkurssin raukeamisen edellytyksiä ei voida arvioida edellä tarkoitettussa määräajassa, pesänhoitajan on toimitettava esityksensä velkojille ilman aiheetonta viivytystä ja merkittävä viivästyksen syy konkurssi- ja yrityssaneerausasioiden asianhallintajärjestelmään.

Toisinaan pesänhoitajat eivät tee raukeamisesitystä lainkaan, vaan toimittavat raukeamishakemuksen suoraan käräjäoikeudelle. Kun raukeamisesityksen tekeminen on säädetty konkurssilaissa pakolliseksi toimenpiteeksi ennen raukeamishakemuksen jättämistä, esitys on aina tehtävä.

Todettakoon lisäksi, että jos raukeamisesityksen tai valvonnan määrääminen viivästyy, raukeamisesitysten viivästymisilmoituksia ei kuitenkaan aina laadita, vaikka laki tätä edellyttää, tai niitä ei tehdä konkurssilaissa säädettyssä kuukauden määräajassa.

3. Pesänhoitajan palkkio

Yleisesti palkkiolaskuista

Pesänhoitajan palkkiosta päättävät joko velkojat tai tuomioistuin.

Pesänhoitajan palkkiosta on annettu Konkurssiasian neuvottelukunnan suositus. Kun konkurssipesien pesänhoitajat ovat yleensä asianajajia, palkkioihin voidaan hakea analogiaa myös Suomen Asianajajaliiton palkkio-ohjeesta.

Palkkiosuosituksen mukaan lähtökohtana on, että pesänhoitajan palkkiolaskusta tulee ilmetä pesänhoitajan ja hänen avustajiensa käyttämä tuntiveloitus, tehdyt toimenpiteet, niiden tekijä, hinta ja niihin käytetty aika. Toimenpiteet on eriteltävä asianajajalta toimenpiteisiin perustuvassa laskussa yleensä edellytettävällä tarkkuudella ja niin, että velkojat ja tuomioistuin voivat muodostaa käsityksen pesänhoitajan suorittamista toimenpiteistä ja niiden kustannuksista.

Palkkiolaskun kohtuullisuuden arvioimiseksi pesänhoitajan tulee esittää niin raukeavissa kuin lopputilitykseenkin päättyvissä konkurseissa paitsi eritelty laskunsa myös selvitys toimenpidepalkkion suhteutumisesta konkurssiasian neuvottelukunnan palkkiosuosituksessa esitettyihin vertailupalkkioihin.

Konkurssiasiamiehen toimiston valvontatyössä näkee puutteellisia pesänhoitajan palkkiolaskuja. Niistä saattaa puuttua toimenpiteiden tekijät, käytetty aika tai veloitusperuste. Palkkioesitystä ei ole aina verrattu palkkiosuosituksen vertailupalkkioon. Erityisesti raukeavissa pesissä kiinnitetään huomiota, että suosituksen mukaiset määräytymisperusteet esitetään aina.

Asianmukaisten palkkiolaskujen esittäminen kuuluu oleellisena osana hyvään pesänhoitotapaan. Informatiiviset laskut selventävät velkojille palkkion perusteet ja vähentävät tuomioistuinten ja konkurssiasiamiehen tarvetta pyytää ja antaa palkkiolausumia.

Todettakoon lisäksi, että välillä pesänhoitajat sisällyttävät palkkiolaskuihinsa toimistonsa yleiskuluja. Tarkoitus ei ole, että pesänhoitaja voisi veloittaa konkurssipesästä toimiston yleiskuluja, joita ovat mm. toimistohenkilökunnan palkat sosiaalikuluneen, vakuutusmaksut mukaan lukien eläkevakuutusmaksut sekä toimiston ylläpitämisen kulut, kuten vuokra, koneet ja laitteet.

Pesänhoitajien valvonnassa on ilmennyt, että joskus vertailupalkkion laskentapohjassa on huomioitu perusteettomia eriä. Vertailupalkkiota laskettaessa palkkiopohjaan ei tule sisällyttää

läpikulkueriä, esim. palkkaturvamaksuja tai selkeästi epäkurantteja summia, kuten ulosotossa varattomaksi todetulta taholta olevaa saatavaa.

Erityisesti raukeavista pesistä

Varattomana raukeavissa konkurssipesissä on ollut havaittavissa, että pesänhoitajat eivät aina esitä syitä sille, miksi palkkioesitys ylittää suosituksen mukaisen 2.500-3.500 euron vertailupalkkion. On tärkeää, että palkkioesityksessä tuodaan oma-aloitteisesti esiin palkkioon vaikuttavat määräytymis- ja korotusperusteet, jolloin säästytään mahdollisesti turhilta lisäselvityksiltä.

Palkkion nostaminen

Kuten edellä on todettu, pesänhoitajan palkkiosta päättävät joko velkojat tai tuomioistuin. Julkisselvityspesissä palkkiosta päättää konkurssiasiamies. Pesänhoitaja ei voi nostaa pesästä varoja ilman ulkopuolisen tahon päätöstä.

Pesänhoitajien valvonnassa on tullut ilmi tapauksia, joissa raukeavassa pesässä palkkiota on nostettu ilman velkojien suostumusta tai tuomioistuimen päätöstä. Jatkuviissa pesissä on havaittu palkkioennakoiden nostoja ilman, että velkojat olisivat valtuuttaneet pesänhoitajan toimimaan näin. Myös julkisselvityksessä olleista pesistä on nostettu julkisselvittäjän palkkioita ilman Konkurssiasiamiehen toimiston hyväksyntää.

Edellä kuvattu toiminta on laitonta ja saattaa täyttää rikoksen tunnusmerkistön. Näin ollen palkkioiden nostamiseen tulee suhtautua erityisellä huolellisuudella.

4. Konkurssipesän realisaatio

Konkurssipesän pesänhoitajan on realisoitava pesään kuuluva omaisuus tehokkaasti ja parhaan mahdollisen realisaatiotuloksen tuottavalla tavalla.

Tavanomainen pesänhoitotoimenpide tai erillistoimenpide on tarkoituksenmukaista antaa pesän ulkopuolella hoidettavaksi (ulkoistaminen), jos ulkoistaminen johtaisi pesän kannalta parempaan lopputulokseen kuin toimenpiteen tekeminen pesänhoitajan omana tai tämän avustajan työnä. Tarkoituksenmukaisuusharkinnassa on otettava huomioon toisaalta ulkoistamisesta saatava hyöty ja toisaalta siitä aiheutuvat kustannukset ja riskit.

Konkurssiasian neuvottelukunnan palkkiosuosituksessa todetaan, että varsinainen pesähoitajan palkkio sisältää korvauksen konkurssipesään liittyvien tavanomaisten toimenpiteiden tekemisestä. Konkurssipesään kuuluvan omaisuuden realisaatio on tällainen tavanomainen tehtävä.

Pesähoitajan ulkoistaessa tavanomaisia pesähoitotoimenpiteitä lähtökohtana on, että pesähoitajan itse suorittamien toimenpiteiden määrä vähenee, jolloin myös pesähoitopalkkion tulisi olla pienempi kuin jos pesähoitaja tekisi kaikki toimenpiteet itse. Pesähoitajan tulisi esittää palkkioehdotuksessaan, millä tavoin tavanomaisten toimenpiteiden ulkoistamiskustannukset on otettu huomioon palkkioesityksen määrässä.

5. Laaja pesä

Laajan konkurssipesän määritelmä on todettu konkurssilain 23 luvun 1 §:ssä. Silloin, kun on kyse laajasta konkurssipesästä, konkurssilaissa on useita säännöksiä, joissa poiketaan tavanomaisia konkurssipesiä koskevista säännöksistä. Tällaisia poikkeuksia on säädetty mm. jakoluetteloehdotuksen toimittamisen määräajasta ja pesää koskevasta tilintarkastusvelvollisuudesta.

Konkurssilain 14 luvun 12 §:n mukaan velkojat voivat asettaa velkojatoimikunnan, joka neuvoa-antavana elimenä avustaa pesähoitajaa, valvoo pesähoitajan toimintaa sekä suorittaa ne tehtävät, jotka velkojainkokous on sille antanut. Laajassa konkurssipesässä velkojatoimikunta on asetettava, jollei sen asettamatta jättämiseen ole erityistä syytä.

Konkurssiasiamiehen toimiston valvontatyössä on huomattu, että toisinaan laajoissa pesissä velkojatoimikunnan asettamisesta ei ole edes käyty keskustelua velkojien kanssa, vaikka velkojatoimikunta tulisi laajoissa pesissä lähtökohtaisesti asettaa.

6. Konkurssipesän raukeaminen

Konkurssilain 3 luvun 11 §:n mukaan, jos konkurssi peruuntuu, raukeaa tai muuten lakkaa, konkurssin alkamisen oikeusvaikutukset lakkaavat, kun tuomioistuimen päätös on annettu, jollei tuomioistuin erityisestä syystä määrää, että oikeusvaikutukset ovat voimassa, kunnes päätös on lainvoimainen tai asiassa toisin määrätään.

Pääsäännön mukaan konkurssin oikeusvaikutukset lakkaavat heti, kun konkurssi raukeaa. Tällöin myös pesänhoitajan yleinen toimivalta päättyy. Raukeamisen jälkeen ei ole enää olemassa konkurssipesää, johon kuuluvista varoista tai maksuista pesänhoitaja voisi päättää.

Pesänhoitajien valvonnassa on tullut esiin tapauksia, joissa pesänhoitaja on ottanut raukeamisen jälkeen vastaan konkurssissa olleen velallisen varoja tai tehnyt sellaisia oikeustoimia, joihin hänellä ei enää olisi ollut oikeutta konkurssin rauettua.